

MİKRO HES'LER SADECE DOĞAYA VE İNSANA DEĞİL HUKUKA DA AYKIRI!

EMO Genel Merkezi 20 Ağustos 2011 tarihinde yapılan basın toplantısında, Doğu Karadeniz HES Teknik Gezisi sonuçlarını kamuoyu ile paylaştı.

EMO Yönetim Kurulu Yazmanı Erdal Apaçık, EMO'nun HES'lerle ilgili artan tepkiler ve HES yapım süreçlerindeki olumsuzlukları yerinde görmek üzere Doğu Karadeniz yöresine teknik gezi gerçekleştirildiğini belirtti. Trabzon, Rize ve Artvin illerindeki inşaat aşamasında veya yapımı tamamlanmış HES'lere ilişkin hazırlanan raporun sunumunu yaptı. EMO'nun yıllardır hidrolik potansiyelimizin değerlendirilmesinin önemini vurguladığını kaydeden Apaçık, "Ancak, hidrolik potansiyelimizin değerlendirilmesinde toplum yararı gözetilmeksizin, derelerimiz piyasacı bir anlayışla özel sektöre devredilmiştir. Hidroelektrik santraller bilimsel ölçütlerle, havza planlaması temelinde, yerel halkın onayı alınarak projelendirilmek yerine; ciddi çevre tahribatları yaratılarak, her türlü denetimden uzak, tamamen şirket kârlılığı temelinde yapılmaktadır" dedi.

TMMOB Yönetim Kurulu Üyesi Hüseyin Yeşil ise planlanan HES'lerin Türkiye'nin elektrik ihtiyacının karşılanmasında yüzde 10'luk bile pay sahibi olamayacak küçük küçük bir sürü proje olduğuna dikkat çekerek, yöre halkının isteği ya da isteği olmamasının ötesinde enerji arz-talep dengesi açısından da sorgulanması gerektiğini anlattı. Yeşil, enerji verimliliğine yönelik önlemlerin tamamen alınması durumunda elektrik tüketiminin yüzde 20'si düzeyinde bir tasarruf sağlanabileceğini, yani aynı üretim ve yaşam standardı için yüzde 20 daha az enerji tüketileceğine dikkat çekerek, sorunun tek başına yöre halkının konumuyla değil, bu gerçekler ışığında değerlendirilmesi gerektiğini anlattı. EMO'nun ısrarla HES yapılmasını istediğini, ancak gelinen noktada su kullanım hakkını alan ve satan bir yapı kurulduğunu kaydeden Yeşil, bunun hidrolik potansiyelin değerlendirilmesi değil, suyun ticarileşmesi anlamına geldiğini, "İster santral yapılsın, ister yapılsın, bu suyun kullanım hakkının satışıyla, onu köylüye satacaklardı" sözleriyle ortaya koydu.

Ülkemizde enerji üretim santrallerine karşı oluşan duyarlılıkta mikro hidroelektrik santralleri önemli bir yer tutuyor. Mikro HES projelerinin ilan edildiği, uygulanmak istendiği çoğu yerde yöre halkından ciddi tepkiler geliyor.

Enerji üretimine yönelik bugüne kadar görülmeyen ölçekteki tepkinin kaynağında enerji politikalarında son yıllarda yaşanan yasal düzenlemeler yatıyor. 2001 yılında çıkartılan 4628 nolu Elektrik Piyasası Kanunu, 2003 yılından itibaren de özel şirketlerin nehirlerde enerji üretebilmesinin önünü açan "su kullanım hakkı anlaşmaları"nın ardından Türkiye'nin her yerinde irili ufaklı ne kadar dere, ırmak, akarsu varsa özel şirketlere tahsis edildi. Yöre halkının içme suyu, tarım, hayvan sulamak için kullandıkları suların kullanım hakları 49

yıllığına suyu kullanan yöre halkına danışılmadan, onların fikri ve onayı alınmadan özel şirketlere verilmek istendi. Bu uygulamalar da bereberinde ülke gündemine sık sık yansıyan tepki ve direnişleri getirdi.

Doğa kaynaklarının verimli kullanımı yerine şirket kar ve çıkarlarının korunması sonucunda Türkiye'de şu anda proje aşamasında 2000 civarı HES var. Bunların 200'den fazlası ise inşa halinde. Tüm projeler hayata geçebilse dahi kurulu güçleri ile enerji ihtiyacının sadece % 7'sini karşılayacaklar. Konuyla ilgili bir yandan pek çok eylem-etkinlik gerçekleştirilirken, diğer yandan da özellikle halkın duyarlılığını yok sayarak verilen "ÇED gereksiz" kararlarına karşı hukuki girişimlerde bulunuluyor. Bu girişimlerin sonunda ise pek çok zaman devlet ve şirketler aleyhine kararlar gündeme geliyor.

Aşağıda Eylül 2011'den bugüne kadar HES'lerle ilgili yargı tarafından verilmiş çeşitli durdurma kararı örnekleri yer alıyor.

Danıştay 13. Dairesi, 27 Eylül 2011 tarih, 2011/1629 esas sayılı kararı ile Muğla'nın Fethiye ilçesinde Kargı Çayı üzerine Eres Enerji Üretimi ve Sanayii TAŞ'ın hidroelektrik santrali (HES) kurma çalışmalarıyla ilgili olarak yürütmeyi durdurma kararı verdi. Karar, bu konudaki incelemeler tamamlanana dek Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun HES şirketine verdiği elektrik üretim lisansı ile ilgili kararların yürütmesini durdurulmasını içeriyor.

5 Ekim 2011 - Rize'nin Fındıklı ilçesinde doğal SİT alanı ilan edilen Çağlayan Vadisi üzerinde kurulması planlanan Paşalar Regülatörü ve HES projesi için DSİ ile Ayen Enerji Şirketi arasında yapılan Su Kullanım Hakkı Anlaşması Ankara 3. İdare Mahkemesi kararıyla iptal edildi.

11 Ekim 2011 - Giresun'un Dereli İlçesi'nde yapılması planlanan 8 hidroelektrik santral projesi ile ilgili Ordu İdare Mahkemesi'ne açılan davalar sonucunda Kanat, Barça, Serhat ve Yüce HES projelerinin yürütmesi durduruldu.

6 Aralık 2011 - Trabzon Bölge İdare Mahkemesi, Artvin Yusufeli İlçe Belediyesinin açmış olduğu dava sonucunda Tekkale HES Regülatörü Projesinin yürütmesinin durdurulmasıyla ilgili Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yaptığı itirazı reddetti.

10 Aralık 2011 - Antalya'nın Kumluca ilçesi sınırlarında bulunan Alakır Vadisi'ndeki 4 HES projesi de yargı engeline takıldı. Antalya 1. ve 2. Bölge İdare Mahkemeleri, Dereköy Enerji'ye ait olan Dereköy HES, Dedegöl Enerji'ye ait Kürce HES, ADO Madencilik AŞ'ye ait Alakır -1 ve Alakır 2 HESleri için eski adıyla Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından verilen 'ÇED gerekli değildir' kararının yürütmesini durdurdu.

15 Aralık 2011 - Sivas İdare Mahkemesi, Erzincan Kemaliye'de Avcı, Buğdaypınarı ve Şahinler Köyü içerisinde kurulması planlanan 'Gökçeköy Regülatörü, HES ve Beton Santrali projesine dair Erzincan Valiliği'nin "Çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) gerekli değildir" kararını iptal etti.

16 Aralık 2011 - Giresun'un Keşap ilçesine bağlı Büyükdere çayı üzerinde Proen enerji ve madencilik şirketi tarafından kurulması planlanan Büyükdere Regülatörü ve HES projesi için, Giresun Valiliği'nin verdiği 'ÇED Gerekli Değildir' Kararına karşı Ordu İdare

Mahkemesi'nde açılan davada verilen 'yürütmenin durdurulması' kararına itiraz eden Giresun Valiliği ile HES firmasının bu itirazı, Ordu Bölge İdare Mahkemesi tarafından reddedildi.

16 Aralık 2011 - Rize'nin Güneysu ilçesine bağlı Gürgen Vadisi üzerinde Baro Enerji firması tarafından yapımı planlanan 9 megavat kurulu gücündeki Alicik Regülatörü ve HES projesi ile Rize İpekyolu enerji firması tarafından yapımı planlanan 13,61 megavat kurulu gücündeki Tepe Regülatörü ve HES projesi için zamanın Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından verilen 'ÇED Olumlu' raporları, Rize İdare Mahkemesi tarafından 'iptal' edildi.

17 Aralık 2011 - Trabzon'un Tonya ilçesine bağlı Fol Deresi üzerinde HEDA Elektrik Üretim Ltd. Şti tarafından kurulması planlanan, 7,06 megavat kurulu gücündeki Çamlı Regülatörü ve HES projesi için Trabzon Valiliği tarafından verilen 28.08.2009 tarih ve 1099 sayılı 'ÇED Gerekli Değildir' kararı, Trabzon İdare Mahkemesi tarafından 17.11.2011 tarihinde iptal edildi.

17 Aralık 2011 - Ordu İdare Mahkemesi, Giresun sınırları içindeki Aksu Deresi'ne yapılmak istenen Angutlu HES için yürütmeyi durdurma kararı verdi.

20 Aralık 2011 - Şavşat'ın Arpalı Deresi üzerinde kurulması planlanan ve bölgedeki 28 köyün susuz kalmasına neden olacağı kaydedilen ve Omega Enerji şirketi tarafından yapılması planlanan 7,44 megavat kurulu gücündeki Susuz Regülatörü ve HES projesi için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 15.08.2011'de 'ÇED Olumlu' kararı vermişti. Bakanlığın verdiği ÇED Raporu'nun iptali için 15.12.2011'da Rize İdare Mahkemesi'nde açılan 2011/859 Esas sayılı davada Rize İdare Mahkemesi, 20.12.2011 tarihli kararı ile 'yürütmenin durdurulmasına' hükmetti.

29 Aralık 2011 - Ordu Gököy'deki Kozören Deresi üzerinde yapılmak istenen Alatay I-II-III Regülatörü ve HES projesi hakkında açılan dava sonucunda Ordu İdare Mahkemesi, projenin yürütmesini durdurdu.

Dipnot: HES'lerle ilgili teknik bir değerlendirmeye EMO tarafından hazırlanan "Doğu Karadeniz Bölgesi HES Teknik Gezisi" raporundan ve TMMOB tarafından hazırlanan "Hidroelektrik Santraller" raporundan ulaşılabılır.